

visa est rationi consentanea. Et ideo rationes invenerunt quibus et sibi et aliis illam persuaderent.

14. Ad probationem autem antecedentis, imprimis notari possunt verba Origenis, libro septimo contra Celsum : *Persuasum habent non solum Christiani et Judæi, sed etiam multi, tam Græci, quam Barbari, quod supersit et quod vivat post discessum a corpore humana anima.* Deinde Tertullianus, libro de Anim., capite primo, Socratem morti vicinum pro hac veritate disputasse refert ex Platone in Dialogo de Anima, seu in Phædone. Et in cap. 54, ait, *omnes philosophos qui immortalitatem animæ, qualiter volunt, tantum vindicant, ut Pythagoras et Empedocles, ut Plato, ut Stoici, suas solas, id est, sapientum animas, in supernis mansiōnibus collocant.* Et Clemens Alexandrinus, in libro quarto Stromat., capit. septimo et octavo, refert antiquos philosophos docuisse, post mortem aliquam relinqu spem, bonis quidem bonam, malis autem malam : refertque præcipue Pythagoreos, Socratem et Platonem in Phædone, et Empedoclem dicentem, sapientum animas post mortem deos fieri. Et in lib. 5, ait, haec dogmata de præmio, et poena post mortem, Graecam philosophiam a Barbara et a Mosaica surripuisse. De qua re, et de his, et aliis philosophis refert Eugubinus, plura, in lib. 9, de perenn. Philosophia, ubi cap. 3, multa ex Trimegisto Dialog. 10, adducit : et ex Socrate, cap. 12 et cap. 15, ex poetis antiquioribus aliqua in hanc sententiam congerit. Multi etiam videri possunt in Nicolao Faventi, lib. 1, de Immort. anim., cap. 11.

15. Ex philosophis autem consensit etiam Seneca, lib. 1, de Consolat., cap. 2, et de vita Beata, cap. 32, et Epistol. 87, et alios refert Augustinus, libro de Immortalit. Anim., et Lactantius, lib. 7, Instit., cap. 8 et seq., et Eusebius, lib. 15, de Præparat. Evang., c. 8, ubi inter alia ait, *non solum philosophia studiōsis, sed etiam idiotis, manifestum esse, quod Plato immortalitatem animæ tribuat : nec non multos super ea re sermones reliquerit, quibus probat, quod immortalis sit anima.* Et addit sectatores ejus pro hac doctrina maxime pugnasse : *Quia in hoc dogmate fere tota hujus viri secta fundata fuit.* Et lib. 11, cap. 14, ait Platonem a Moyse immortalitatem animæ dicens, et optima ratione confirmasse, quam latius exposuit Porphyrius, lib. 2, ad Boetium, et infra illam attingemus. Addit vero Cicero, lib. 4, Tusculan., Pherecidem Syrum primum dixisse animas sempiternas. Et lib. 4, Academ.

quæstion., Xenocratem in suis de anima libris cum Platone præceptore suo dogma hoc defendisse. Quod ipse etiam sequitur tum eisdem locis, tum etiam, libro secundo de Legibus, et libro de Senectute, ubi cap. 1, refert verba Cyri regis, quibus filios in morte sua consolabatur, eo quod anima non moreretur. De qua re videri etiam potest Epistola Didymi regis Brachmanorum ad Alexandrum apud Antonium, 1 part. Historiæ, titulus quarto, § decimotertio, qui alia refert, 1 part. theologiæ, titulus primo, capite quinto, § secundo. Denique vulgare illud est, quod Augustinus, libro primo, de Civitate, capite vigesimo secundo, et Cicero Tusculan. 4, de Cleombroto referunt lecto Platonis Phædone, in quo immortalitatem animæ persuadet se præcipitem dedisse de muro, atque ita ex hac vita migrasse ad eam, quam credit esse meliorem. Supererat dicendum de Aristotelis sententia, et consequenter de tota schola Peripatetica. Sed quia hoc peculiarem considerationem requirit, in sequens caput illud reservamus.

16. *Tertia tandem pars assertionis probatur rationibus speculativis.* — *Prima ratio a priori.* — Jam igitur rationibus agendum est, quibus ultimam partem assertionis probemus : in qua diximus veritatem hanc de animæ immortalitate ratione naturali demonstrari posse. Prima autem ratio et a priori sumitur ex dictis in capite præcedenti, nam principium intelligendi in nobis incorporeum est, et spirituale, ac proinde in sua substantia simplex : ergo est natura sua incorruptibile et immortale. Antecedens demonstratum supponitur. Consequentiā probat optime Gregorius Neocæsariensis, libro de Anima, quia quod est simplex, non potest esse mortale natura sua : sed anima est natura sua simplex, cum sit incorporea, ac subinde indivisibilis, tam in partes essentiales, quam in integrales : ergo est immortalis natura sua. Majorem probat idem auctor, quia corruptio, seu mors fit per dissolutionem et separationem unius ab alio : ergo supponit compositionem : nam idem a seipso non separatur. Potestque amplius ita explicari, quia res simplex et indivisibilis non potest desinere esse aliquid ex illa manente, quia cum imparabilis sit, vel tota est, vel tota in nihilum transit : ergo non potest desinere per corruptionem, vel mortem, quia quod moritur, vel corruptitur, non annihilatur, sed aliquid illius manet : ergo anima corrupti non potest, ac subinde incorruptibilis est. Quam rationem indicavit etiam Gregorius Nissenus, in dicta

oratione catechetica, capite octavo, dicens : *Quomodo dissolvi posset, quod non est compositum.* Supponit autem hæc ratio non posse animam naturaliter desinere per annihilationem, quod etiam verissimum est : quia hic modus desitionis non est rebus connaturalis, quia non est per potentiam intrinsecam : sed per solam liberam voluntatem creatoris, et ideo talis possibilitas non opponitur intrinsece immortalitati, ut supra de Angelis probatum est, libro primo, capite decimo, a numero sexto.

17. *Effugium.* — Dices, quamvis hæc ratio probet animam non posse mori tanquam proprium ac primarium, seu adaequatum terminum corruptionis, non tamen probare simpliciter esse immortalē : nam etiam anima equi non potest illo modo corrumpi, quia ipsa etiam in se simplex est saltem quoad compositionem ex partibus essentialibus, quæ ad propriam corruptionem necessaria est : et nihilominus talis anima simpliciter mortalē est, quia potest condesinere ad mortem totius compositi et non annihilatur, seu corruptitur : quia non primario et quasi per se desinit, sed ad compoſiti corruptionem. Idem ergo de anima hominis philosophi dicent, nec ex vi argumenti facti convinci possent.

18. *Occupatur.* — Respondemus autem non esse sermonem in argumentatione facta de quacumque re simplici, sed de substantia incorporea et spirituali, quam esse simplicem quoad compositionem ex partibus essentialibus et indivisibilem quoad compositionem ex partibus integralibus, supra de Angelis, libro primo, capite quinto, ostensum est : talis ergo substantia spiritualis, et indivisibilis est anima, et ideo nec corrupti potest, ut probant rationes factæ, nec etiam concorrupti. Nam ex eo, quod substantia est, habet non pendere a subiecto, cui propriæ inhæreat, ut perclarum est : et quia spiritualis est etiam anima, cui unitur, in suo esse non pendet, ac proinde nec ad corruptionem compositi concorrupti, seu cum homine commori, vel per separationem a materia desinere potest : hæc enim omnia idem significant. In quo discursu sola illa propositio probanda superest : *Anima, quia spiritualis est, a materia, cui unitur, in suo esse non pendet :* illa vero tamen est quasi immediate, et per se nota, ut sola terminorum explicatione indigat animam enim spiritualem esse, idem est, quod esse immateriale : non dicitur enim anima immaterialis, eo quod ex materia et forma non componatur : nam etiam anima equi hoc modo non est materialis, ut per se

patet : ergo est immaterialis, quia licet materiam informet, non pendet ab illa. Ac denique non aliter animam esse immateriale, seu spirituale probavimus, quam ostendendo animam non pendere a materia : et hoc inde ostendimus, quod propriissima operatio animæ a corpore tanquam a subiecto et organo non pendet.

19. *Quomodo dictum sit allatam rationem esse a priori.* — Quocirca licet dixerimus prædicta ratione ostendi a priori animæ immortalitatem, id quidem verum est considerato medio proximo rationis factæ : nam revera proxima ratio intrinseca immortalitatis est talis formæ incorporalitas, seu immaterialitas ejus, ut satis declaratum est : resolvendo autem illam rationem ad sua ultima principia, necessario recurrendum est ad demonstrationem a posteriori : qualis est illa ex operatione sumpta. Atque hoc modo Plato in Phædro ex operatione immediate concludit immortalitatem, ut ex Porfirio late refert Eusebius, dicto libro undecimo, de Praeparatione Evangelica, ubi simul cum operatione propria animæ similitudinem adjungit, sive argumentatur : *Si Deo immortali similis anima est (utique in propriissima operatione sua) quodammodo etiam ipsa sicut exemplar suum immortalis non erit?*

Et infra : *A similitudine putavit Plato veritatem esse quærendam, et quoniam non visibili, et mortali corpori, sed vivo et immortali Deo secundum operationem similis est anima, hæc similitudinem etiam quamdam in substantia habere : ac inde immortalem esse ratiocinatur : nam ut quæ irrationalia sunt, statim a divina substantia, cum sint caduca et instabilia longe absesse videntur. Sic certe consequens est, quæ operatione intelligendi convenient, ea immortalitate quoque substantiae convenientire. Quoniam enim substantia convenient, ideo etiam operatione convenient, et cetera, quæ prosequitur. In quo discursu hoc in virtute argumentum fit. Anima est intelligens : ergo est immortalis. Antecedens experientia supponit. Consequentiā probat, quia per intellectuē ostenditur anima maxime Deo similis in operatione : ergo, et in substantia : *Nam ex substantia fluunt operationes, ac quædam ejus sunt emanationes.* Sed substantia Dei per seipsam maxime immortalis est : ergo anima in substantia sua in immortalitate similitudinem cum Deo habet.*

20. *Secunda ratio ex D. Thoma.* — *Probatio D. Thomæ difficultis.* — Alia ratione ad eamdem veritatem probandam utitur D. Tho-

mas, 4 part., quæst. 73, art. 6, et similem existendum sine unione ad corpus, seu ab illo habet de Angelis, quæst. 50, articulo quinto, quæ est hujusmodi, Anima rationalis est subsistens: ergo est incorruptibilis. Probat consequentiam, quia forma subsistens non potest corrumpi per accidens, id est, concorrumpi ad corruptionem alterius, nec potest per se corrumpi. Priorem probat ratione a nobis facta, quia res subsistens non potest corrumpi per accidens, quia res subsistens per accidens generari non potest, quia quod res subsistens habet per se esse, et ideo non potest gigni, seu produci nisi per se: ita enim unumquodque capax est fieri, sicut et esse, et ideo, quod per se est, per se etiam fit: ergo similiter etiamsi corruptibile est, per se corrumpitur: et non per accidens: anima ergo rationalis, cum sit subsistens non corrumpitur per accidens. Quod autem nec per se corrumpatur, probat: quia nulla res subsistens, quod est forma simplex, est per se corruptibilis. Quod probat ratione valde Metaphysica, et satis obscura, nimur quia res non potest corrumpi per se, nisi possit suo esse privari: forma autem subsistens non potest suo esse privari: ergo nec corrumpi. Minor probatur, quia formæ subsistenti per se convenit esse, quod autem per se convenit alieui, non est separabile ab ipso: ergo a forma subsistente non potest separari ipsum esse, ac subinde non potest corrumpi.

21. *Judicium auctoris de dicta ratione divi Thomæ quomodo imprimis illius antecedens debeat intelligi.* — Hanc vero rationem impugnat Scotus, in 4, distinct. 43, quæst. 2. Eam vero defendit Cajetanus: satisque obscure loquitur. Et ideo Ferrariensis 2, contra Gent., cap. 55, ab illo dissentit, et aliter illam declarat. Existimo tamen, ut efficaciam habeat, ad illam, quam adduximus, esse revocandam. Et imprimis, quod in antecedenti sumitur animam rationalem esse subsistentem, intelligi debet de anima conjuncta corpori, tum quia de illa est quæstio, tum etiam, quia si supponitur separata, jam supponitur immortalis, ut supra tactum est, et statim amplius explicabitur, et ita supponeretur in antecedenti, quod probari intenditur. Oportet ergo, ut sermo sit de anima conjuncta corpori: in hoc autem statu dupliciter dici potest subsistens, scilicet actu, vel aptitudine. Et in priori sensu res est controversa, etiam inter catholicos, ut infra videbimus: unde non potest in eo sensu sumi ad rem certam demonstrandam: in alio vero sensu idem est animam esse aptam ad subsistendum, quod esse aptam ad

existendum sine unione ad corpus, seu ab illo separata. Et consequenter idem est animam esse subsistentem, quod esse immateriale, seu independentem a materia. Et ita verissimum quidem est antecedens: coincidit autem cum nostro, in quo assumpsimus animam esse incorpoream. Quia, ut supra declaravimus, nihil est aliud animam esse incorpoream, quam esse immateriale, non solum quoad compositionem ex materia, vel quoad capacitatatem, seu extensionem quantitatis, sed etiam quoad dependentiam ex materia, quod est esse subsistentem, saltem aptitudine.

22. *Deinde quomodo possit probari.* — Hoc autem antecedens non potest a nobis a priori probari, sed a posteriori tantum ex operatione intelligendi, ut in præcedenti capite visum est. Et D. Thomas, in dict. quæst. 73, art. 2, et in quæst. 50, art. 5, idem sentit. Illo autem antecedenti posito, optime, et a priori colligitur animam non commori, seu corrumpi per accidens per hominis mortem, seu corruptionem: quia ex vi talis corruptionis solum separatur a materia: haec autem non est sufficiens causa desitionis ipsius animæ in proprio esse, quia in illo non pendet a materia. Unde optime concluditur animam posse naturaliter existere separatam a materia absque miraculo, vel speciali dono Dei cum solo influxu ordinario, ac debito ex vi communis providentiae causæ primæ. Quia sine concursu materiæ habet anima quidquid ex parte sua necessarium est ad existendum, et ab aliis causis secundis non pendet, et ideo per ordinarium influxum primæ cause conservabitur in suo esse, licet a materia separetur.

23. *Exacta probatio ad quam reducitur dicta ratio D. Thomæ.* — Per hoc autem non videbitur sufficienter probatum animam esse perpetuam et incorruptibilem, quia, ut vidimus, non defuerunt, qui dicent animam quidem non interire statim per mortem hominis, postea vero tandem suum esse amittere. Et ideo D. Thomas adjungit directam probationem, qua ostendat animam jam separatam et actu subsistentem non posse corrumpi. Quia tunc oportet corrumpi per se, cum jam non sit in subjecto, nec possit per separationem ab illo desinere per accidens. Per se autem corrumpi non potest. Hanc autem minorem probat divus Thomas, ex eo quod esse per se convenit formæ, et est inseparabile ab illa. Quæ propositio est valde obscure: et de illa est tota contentio, quia formæ creatæ non ita per se convenit esse, ut habeat illud essentialiter, vel a se, ut

est de fide certum, hoc autem satis est, ut possit ab esse separari, tum quia potest desinere esse per voluntatem Dei: tum etiam, quia secundum Thomistas ab anima Christi Domini separatum fuit proprium esse creatum, ipsa per aliud esse permanente. Facilius ergo, et magis physice id probatur ratione a nobis facta, sumpta ex simplicitate formæ subsistentis, ad quam profecto reducenda est ratio divi Thomæ advertendo ipsum loqui de desitione rei per actionem alienus agentis corruptentis, non de desitione per solam abstractionem influxus conservantis. Nam hic modus desitionis est annihilationis, de qua non tractamus: tum quia illa desitio nulli creaturæ contingit naturaliter, sed potius præternaturaliter per libera voluntatem Dei evenire potest: tum etiam, quia nunc non probamus, nec asserimus animam esse inannihilabilem (ut sic dicam), sed esse incorruptibilem.

24. *Progreditur proxima probatio imprimis ponendo existentiam animæ ab ea non distingui.* — *Deinde ponendo etiam distingui.* — Per actionem autem contrarii agentis non potest separari esse a forma simplici subsidente, quia vel existentia non est in re distincta a forma essentiali, vel est distincta. Posito primo, impossibile est separari a forma, non destructa forma, quia idem non potest separari a seipso: nec ea, quæ in re non distinguuntur, possunt ita separari: ut unum destruatur, et aliud maneat: ergo non potest esse separari a tali forma, nisi annihilando illam: ergo non potest sic amittere esse per actionem contrarii agentis, quia annihilationis non potest fieri per actionem positivam, sed per parentiam actionis conservativæ, ut diximus in Metaphysica, disput. 18, sect. 41, num. 7, et in materia Eucharistiae, disput. 50, sect. 7. Ergo necesse est talem rem esse incorruptibilem, cum non possit desinere esse nisi per annihilationem. Si vero existentia est res distincta ab essentia: procedunt magis objectiones factæ: tamen etiam illa hypothesi permissa, dicendum est existentiam non posse per operationem contrarii agentis separari immediate a forma simplici, cui per se, id est, sine alio medio, et absque dependentia a subjecto, convenient. Probatur, quia actio contrarii agentis non auferit unum esse, nisi inducendo aliud, quia omnis actio ad terminum positivum tendit, nec etiam agens dat aliquod esse, nisi efficiendo formam a qua sit formaliter illud esse, ut est per se notum. Ergo ut contrarium agens posset animam corrumpere, deberet inducere in illa for-

mam dantem esse contrarium ipsi animæ, seu existentiae illius: hoc autem impossibile est, quia actio illa recipi deberet in ipsam animam: nam si reciparetur in alio subjecto, vel esset creatio alterius rei, non posset habere formalem repugnantiam cum existentia ipsius animæ: et sic non posset illam privare suo esse. Si autem in ipsam anima recipitur, supponit in illa existentiam: ergo non expellit existentiam ejus, cum ab illa talis actio pendent ratione sui subjecti.

25. *Confirmatur amplius quod proxime probatum est.* — Item illa actio non erit ad formam substantialem, cum sit circa formam subsistentem, quæ non est capax talis formæ: ergo erit ad formam accidentalem, quæ non potest esse corruptiva formæ substantialis, nisi quatenus disponit ad introductionem alterius substantialis formæ repugnantis: nullum autem accidentis potest disponere formam subsistentem ad aliam formam substantialem, cum in ea recipi non possit: ergo talis forma habens per se esse, nullo modo potest illo privari per corruptionem, seu per actionem contrarii agentis, per quam talis forma subsistens a sua existentia separatur, vel illa privetur. Hæc autem omnia si attente considerentur ad illud principium revolvuntur, quod *propria corruptio solum habet locum in re composita ex materia et forma.* Et ita non procedunt objections: quia licet formæ subsistentes non habeant existere a se, nec essentialiter: inde solum sequitur posse per annihilationem desinere: non vero posse corrumpi, quia hoc simplicitati earum repugnat. Nec etiam possunt separari a sua existentia ipsa essentia permanente in rerum natura, quia vel id simpliciter repugnat propter identitatem, vel licet admittatur fieri posse per potentiam Dei, non tamen fieri potest nisi per communicationem alterius existentiae, ut multi putant factum esse in anima Christi per existentiam divini Verbi: hoc autem dato, nihil obstat immortalitati: tum quia ipsa anima semper manet incorrupta et perpetua, nec aliter potest fieri illa permutation existentiae (ut sic dicam) nisi anima ipsa in rerum natura permanente: tum etiam, quia supernaturalis actio Dei non obstat, quoniam etiam ipsa existentia creata anime sit de se perpetua, et naturaliter inseparabilis ab anima, quod satis est, ut naturaliter incorruptibilis sit.

26. *Tertia ratio ex eodem dico Thoma.* — *Effugium.* — Denique ad majorem abundantiam addit D. Thomas supra, quod licet anima

separata a corpore esset ex aliqua materia composita, esset nihilominus incorruptibilis, saltem eo modo, quo cœli incorruptibles sunt, majori etiam ratione: nam cœli sunt incorruptibles, quia non possunt pati ab agente contrario: nam sine contrarietate non est generatio et corruptio, in anima autem intellectiva, etiamsi fingatur composita, non esset contrarietas: ergo etiam tunc esset incorruptibilis. Minorem probat, quia anima recipit formas contrarias sine contrarietate, quia non recipit illas secundum suum esse naturale, sed in esse intentionalí, in quo rationes contrariorum non sunt contrariae, sed est una scientia contrariorum. Quæ ratio, supposita vera natura animæ, optima est, tamen priori absurdo dato, quod anima esset essentialiter composita, utique ex aliqua materia et forma posset quis consequenter fingere, animam non solum intrinsecas qualitates intentionales in potentia intellectiva recipere, sed etiam posse immediate in sua substantia composita recipere qualitates contrarias suis connaturalibus dispositionibus, et necessariis ad unionem cum sua materia, et sic posse recipi. Nec mirum est, quod uno absurdo dato, alia fingantur absurdiora: est autem absurdissimum fingere rationalem animam separatam ab hac materia corporea compositam ex alia materia et propria forma, ut ostendi, libro primo, de Angelis, capite sexto.

27. *Expugnatur per dilemmata.* — Tamen fingendo illam compositionem, inquiero, an forma illa, ex qua dicitur constare anima separata ab hac materia corporea, sit inseparabilis ab illa materia, cui nunc unita esse fингitur, vel ab illa separari potest. Si primum dicatur, erit forma illa incorruptibilis, et consequenter anima, ut composita ex illa materia et forma erit incorruptibilis. Et sic data illa hypothesi concluditur, quod nunc intendimus animam esse immortalem: et consequenter dicendum esset formam illam uniri tali materiae per se et immediate sine dispositionibus necessariis, sed simplici vinculo substantiali et indissolubili, sicut nunc fortasse materia et forma cœli uniuntur; vel si dispositiones petere fingatur, dicendum esset dispositiones illas esse immateriales, non habentes contrarium.

28. Si vero fингitur illa forma separabilis a materia, ut hac ratione etiam anima corruptibilis cogitetur, tunc ulterius interrogo, an forma separata a materia illa maneat, vel intereat; nam si manet, illa est immortalis, et illa est vera anima rationalis, quæ frustra fингitur

esse in duplice materia, vel simul, vel successive, ut in dicto loco probavi. Si autem perit omnino, quero rursus, an altera pars, quæ vocatur materia, simul esse desinat, vel permaneat. Nam si desinit, illa non erit corruptio, sed annihilation, quam repugnat fieri per actionem naturalem (ut dixi) quia nulla actio per se tendit ad non esse: et consequenter nec agens disponit materiam per se ad expulsionem formæ, sed ad introductionem alterius. Et ideo si materia illa non est capax alterius formæ, consequenter non est capax dispositionis repugnantis formæ, quam habet, seu unioni cum illa. Si autem permanet illa materia post formam amissam, vel dabitur in substantiis spiritualibus, quod generatio unius sit corruptio alterius, vel quod pars potentialis spiritualis sine actu maneat, et consequenter sine operatione inutilis et otiosa: utrumque autem absurdissimum est, et ideo recte dixit D. Thomas, quocumque modo fingatur anima spiritualis, et subsistens seu separabilis a materia, necessario dicendum esse, illam esse incorruptibilem et immateriale. Nos vero addere possumus eo ipso, quod creditur separabilis a materia, credendam esse simplicem in entitate substantiali et sibi essentiali, ut ex dictis hic, et in loco allegato manifestum est. Atque hanc tenus de rationibus speculativis, quibus aliæ morales addi solent.

29. *Probatur ulterius eadem tertia pars assertionis tribus rationibus moralibus.* — *Prima ratio.* — Prima et præcipua est, quia Deus habet providentiam hujus mundi, et præcipue rerum humanarum: ergo ad justitiam ejus pertinet homines pravos propter peccata sua condigne punire, et justis præmia reddere: sed hoc non fit in hac vita, in qua videmus justos et sanctos affligi et malos prosperari: ergo ista utrorumque retributio in futuram vitam principaliter reservatur: hoc autem esse non posset nisi anima esset immortalis: ergo. Hanc rationem indicarunt Job 21, David, Psalm. 72, et Habacuc, cap. 4, ubi quæstionem proponunt, cur in hac vita boni affligantur, et prosperentur mali: et respondet David: *Labor est ante me, donec intrem in sanctuarium Dei, et intelligam in novissimis eorum.* Et latius in Psalm. 36: *Noli æmulari in malignantibus, neque zelaveris facientes iniquitatem, quoniam tanquam fœnum velociter arescent.* Et e contrario ad bonos ait: *Spera in Domino, et fac bonitatem.* Unde recte dixit Clemens, lib. 3 Recognit.: *Si Deus justus est, anima immortalis est.* Et similiter dixit Ori-

genes super Cantica, *Ubi esset justitia Dei, ubi bonorum merces, si anima esset mortalis?* Et similia habet Lactantius, lib. 3, de divina Institutione, cap. 18. et Chrysostomus, in Psalm. 411, circa verba illa: *Misericors, et miserator, et justus Dominus:* hoc dicit esse maximum non solum immortalitatis animæ, sed etiam resurrectionis argumentum. Et homil. 6, in Epistol. ad Philippens., in fine. *Hanc, inquit, rationem semper canite, et non sinet vos de resurrectione dubitare.* Et in homil. 4, de Provid., latissime illam expendit. Nec soli sancti Patres, sed etiam philosophi ad probandam animæ immortalitatem hac ratione usi sunt, ut constat ex Platone et Phædone, circa finem, Socrate apud Ciceronem, Tusc. 1, Epicamo Poeta, cujus verba cum aliis refert Eugubinus, lib. 9, cap. 41. Ac tandem Chrysostomus, orat. 2, ad Colos., ait non solum Judæos, sed etiam Græcos admissoe judicium saltem in anima. Idemque generaliter de Græcis Philosophis refert Nemesius, lib. de Nat. hom., cap. 44, ad finem.

30. *Oppositiones contra adductam rationem.* — *Solutiones.* — *Ad primum.* — Nihilominus Scotus in 4, distinct. 43, quæst. 2, non putat hanc rationem esse efficacem: tum quia ipsa virtus suum affert præmium: nam et pacem animi, et voluptatem maximam et purissimam comitem habet. Sicut e contrario, *inordinatus animæ ipse sibi est pœna,* ut dixit D. Augustinus, lib. 4 Confess., cap. 12. Unde Paulus ad Roman. 1, ait: *Gentiles, mercedem, quam oportuit operis sui in seipsis recepisse, dum Deo permittente in reprobum sensum, et in passiones ignominiae dati sunt.* Tum etiam, quia fundamentum illius rationis de divina providentia quoad judicium, ac præmium et pœnam futuræ vitæ, non est evidens, ideoque ex illo nihil certum inferri potest. Has autem evidenter concluditur illam esse postea incorruptibilem natura sua, ac subinde perpetuam. Tum propter priores rationes speculativas, quibus probatum est, rem immateriale simplicem, ac subsistentem corrumpi non posse: tum etiam, quia si anima separata conservatur in esse, id non est per miraculum, ut supra dictum est: est ergo naturale, ac proinde perpetuum.

32. *Confirmatur primo.* — Potestque hæc ratio confirmari, quia rationalis anima per liberam voluntatem est capax honestatis et malitiæ moralis, et secundum rectam distinctionem rationis, ejusque inclinationem ad honestatem fertur et obligatur: ratione autem corporis ad sensibiles delectationes etiam honestati contrarias vehementer ducitur: ergo valde consentaneum est tali naturæ, ut in seipsa habeat motivum et fundamentum, quo ad superandam corporis delectationem excita-